

ĐẶC ĐIỂM LÂM SÀNG, CẬN LÂM SÀNG NHIỄM *TOXOPLASMA* Ở BỆNH NHÂN AIDS ĐIỀU TRỊ TẠI BỆNH VIỆN BỆNH NHIỆT ĐỐI TRUNG ƯƠNG (2006 - 2010)

***Nguyễn Văn Mùi**; *Đỗ Tuấn Anh**; *Trịnh Thị Xuân Hoà**
Lê Văn Nam*; *Lưu Ngọc Mưu*****

TÓM TẮT

Qua nghiên cứu 85 bệnh nhân (BN) AIDS có nhiễm *Toxoplasma*, điều trị tại Bệnh viện Bệnh Nhiệt đới Trung ương từ 2006 đến 06 - 2010, chúng tôi rút ra một số kết luận sau:

- Đa số BN (94,1%) có những tổn thương não - màng não, cụ thể: tổn thương thần kinh khu trú 69,4%; dáng đi loạng choạng 42,4%; nói ngọng 41,2%; hội chứng màng não 34,1%; co giật, động kinh 31,8%; rối loạn ý thức 27,1%.

- Số lượng tế bào CD4 giảm: 88,2% BN có số lượng CD4 < 100; 57,6% BN có số lượng CD4 < 50.

- Hình ảnh chụp cộng hưởng từ (MRI) sọ não: 83,5% BN có tổn thương đa ổ; đa số (64,7%) có hình ảnh nhiều ổ tăng tỷ trọng, 18,8% có hình ảnh ổ tăng tỷ trọng kết hợp với ổ giảm tỷ trọng.

* Từ khoá: AIDS; *Toxoplasma*; Đặc điểm lâm sàng, cận lâm sàng.

CLINICAL, PARACLINICAL CHARACTERISTICS OF TOXOPLASMOSIS IN AIDS PATIENTS TREATED IN THE CENTRAL TROPICAL DISEASES HOSPITAL (2006 - 2010)

SUMMARY

Studying 85 patients with AIDS infected with Toxoplasma treated in the Central Tropical Disease Hospital (2006 to 06 - 2010), we draw the following conclusions:

Most patients (94.1%) had brain damage, particularly meningitis: localized nerve damage 69.4%; staggered gait 42.4%; 41.2% lisp; meningitis syndrome 34.1%; convulsions, epilepsy 31.8%; sense disorders 27.1%.

- Decrease of CD4 cell count: 88.2% of patients had CD4 counts < 100, 57.6% of patients had CD4 counts < 50.

- Magnetic resonance image (MRI) brain: 83.5% of patients had a drive hurt, the majority (64.7%) had more pictures up drive ratio, only 18.8% had a drive to increase the proportion of images associated with the drive to reduce weight.

* Key words: AIDS; Toxoplasmosis; Clinical, paraclinical characteristics.

---

* *Bệnh viện 103*

** *Viện Y học Hải Quân*

Phản biện khoa học: PGS. TS. Đỗ Quyết

ĐẶT VẤN ĐỀ

Cho đến nay, HIV/AIDS đã lan rộng rất nhanh ra hầu hết các nước trên thế giới. Ở Việt Nam, theo Cục Phòng chống HIV/AIDS Việt Nam tính đến ngày 31 - 12 - 2009, lũy tích các trường hợp nhiễm HIV/AIDS được báo cáo trên toàn quốc là 160.019 người còn sống, trong đó 35.603 trường hợp đã chuyển thành AIDS [1]. Hậu quả cuối cùng của nhiễm HIV/AIDS là nhiễm trùng cơ hội và bệnh lý khối u [2, 3, 4]. Nhiễm *Toxoplasma* ở BN HIV/AIDS là một trong những nhiễm trùng cơ hội hay gặp. Dấu hiệu và triệu chứng chủ yếu biểu hiện ở hệ thần kinh trung ương. Mức độ nặng, nhẹ tùy thuộc vào mức suy giảm miễn dịch ở người nhiễm HIV/AIDS, tuy vậy đa số các trường hợp là nặng [4, 5, 6]. Để góp phần giúp chẩn đoán nhiễm *Toxoplasma* ở BN AIDS, chúng tôi nghiên cứu đề tài này với mục tiêu: *Nghiên cứu đặc điểm lâm sàng, cận lâm sàng nhiễm Toxoplasma ở BN AIDS.*

ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

1. Đối tượng nghiên cứu.

85 BN AIDS nhiễm *Toxoplasma*, điều trị nội trú tại Bệnh viện Bệnh Nhiệt đới Trung ương từ 2006 đến tháng 6 - 2010.

* *Tiêu chuẩn lựa chọn BN:*

- BN được chẩn đoán nhiễm HIV theo phương cách 3 của Bộ Y tế chẩn đoán nhiễm *Toxoplasma* khi có triệu chứng lâm sàng về tổn thương não, chụp cộng hưởng từ não có tổn thương đặc hiệu, xét nghiệm anti-toxoplasma IgG (+), điều trị đặc hiệu bằng cotrimoxazol có kết quả tốt.

2. Phương pháp nghiên cứu.

Nghiên cứu hồi cứu kết hợp tiến cứu, mô tả cắt ngang. Mỗi BN được lập 1 phiếu theo mẫu chung, thống nhất, ghi đầy đủ các triệu chứng lâm sàng: mức độ sốt, triệu chứng chủ quan (đau đầu chóng mặt buồn nôn), các triệu chứng thần kinh (hội chứng màng não (+), tổn thương thần kinh khu trú, rối loạn ý thức, co giật, động kinh, nói ngọng, dáng đi loạng choạng), kết quả điều trị đặc hiệu bằng cotrimoxazol (TMP - SMX).

Xét nghiệm huyết học, sinh hóa máu, xét nghiệm tế bào TCD4, chụp MRI não, xét nghiệm huyết thanh chẩn đoán *Toxoplasma*, xét nghiệm tìm kháng thể kháng *Toxoplasma*.

Chụp X quang sọ não bằng cộng hưởng từ (MRI).

* *Xử lý số liệu:* theo chương trình Epi.info.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ

BÀN LUẬN

1. Một số đặc điểm của BN AIDS nhiễm *Toxoplasma*.

* *Phân bố BN theo nhóm tuổi và giới:*

Nhóm tuổi < 20: 0 BN; 20 - 29 tuổi: 28 BN (32,9%); 30 - 39 tuổi: 47 BN (55,3%); ≥ 40 tuổi: 10 BN (11,6%). Nam: 73 BN (85,8%); nữ: 12 BN (14,2%).

BN nhiễm *Toxoplasma* ở nhóm 30 - 39 tuổi chiếm cao nhất (55,3%), đa số BN ở lứa tuổi lao động. BN tuổi nhỏ nhất 21 và cao nhất là 54 tuổi. Tuổi trung bình của BN là 38,2 ± 0,7.

BN nam (85,3%) nhiều hơn BN nữ (12 BN = 14,2%).

2. Các biểu hiện lâm sàng.

* Các triệu chứng thần kinh:

Hội chứng màng não: 29 BN (34,1%); tổn thương thần kinh khu trú: 59 BN (69,4%); rối loạn ý thức: 23 BN (27,1%); co giật, động kinh: 27 BN (31,8%); nói ngọng: 35 BN. (41,2%); đáng đi loạng choạng: 36 BN (42,4%).

Tổn thương thần kinh ở BN *Toxoplasma* biểu hiện với nhiều triệu chứng đa dạng ở não và màng não. Tổn thương thần kinh khu trú, đi loạng choạng và nói ngọng gặp nhiều hơn cả.

Bảng 1: Đặc điểm sốt.

MỨC ĐỘ SỐT	n	TỶ LỆ (%)	
Không sốt	27	31,8	
Sốt nhẹ	32	37,6	65,8
Sốt vừa	24	28,2	
Sốt cao	2	2,4	
Tổng cộng	85	100,0	

Triệu chứng sốt gặp ở đa số BN, chủ yếu (65,8%) là sốt nhẹ và vừa, 31,8% trường hợp không có sốt, sốt cao chỉ gặp 2 BN (2,4%).

3. Những biến đổi cận lâm sàng.

Bảng 2: Số lượng tế bào TCD4 ở máu ngoại vi.

SỐ LƯỢNG TẾ BÀO TCD4/mm ³	n	Tỷ lệ (%)	
0 < TCD4 < 50	49	57,6	88,2
50 ≤ TCD4 < 100	26	30,6	
100 ≤ TCD4 < 200	9	10,6	11,8
200 ≤ TCD4 ≤ 349	1	1,2	
> 349	0		

Hầu hết số BN có số lượng tế bào TCD4 < 200 tế bào/mm³ máu, trong đó hơn một nửa có tế bào TCD4 < 50, điều đó cho thấy phần lớn BN nghiên cứu đều có suy giảm TCD4 nặng.

* Hình ảnh tổn thương não trên MRI:

1 ổ tăng tỷ trọng đơn độc: 14 BN (16,5%); nhiều ổ tăng tỷ trọng: 55 BN (64,7%); nhiều ổ tăng tỷ trọng + giảm tỷ trọng: 16 BN (18,8%).

Trên MRI, hình ảnh tổn thương não ở BN *Toxoplasma* đa dạng, 83,5% có hình ảnh tổn thương nhiều ổ, chủ yếu là ổ tăng tỷ trọng (81,2%), tuy nhiên vẫn gặp kết hợp cả ổ tăng và giảm tỷ trọng.

KẾT LUẬN

Qua nghiên cứu 85 BN AIDS có nhiễm *Toxoplasma*, điều trị tại Bệnh viện Bệnh Nhiệt đới Trung ương từ năm 2006 đến 06 - 2010, chúng tôi rút ra một số kết luận sau:

- Đa số BN (94,1%) có tổn thương não - màng não: tổn thương thần kinh khu trú 69,4%; đáng đi loạng choạng 42,4%; nói ngọng 41,2%; hội chứng màng não 34,1%; co giật, động kinh 31,8%; rối loạn ý thức 27,1%.

- Số lượng tế bào CD4 giảm: 88,2% BN có số lượng CD4 < 100; 57,6% BN có số CD4 < 50.

- Hình ảnh chụp cộng hưởng từ sọ não: 83,5% BN có tổn thương đa ổ; 64,7% có hình ảnh nhiều ổ tăng tỷ trọng, 18,8% có hình ảnh ổ tăng tỷ trọng kết hợp giảm tỷ trọng.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Y tế. Hướng dẫn chẩn đoán và điều trị nhiễm HIV/AIDS. Nhà xuất bản Y học. 2009.
2. Bộ Y tế. Các công trình nghiên cứu khoa học về HIV/AIDS giai đoạn 2000 - 2005. 2005.
3. Trịnh Thị Minh Liên. Nghiên cứu biểu hiện lâm sàng và xét nghiệm ở BN nhiễm HIV/AIDS có nhiễm nấm và ký sinh trùng tại Viện Lâm sàng Nhiệt đới từ 2000 - 2004. Báo cáo nghiệm thu đề tài cấp cơ sở. 2004.
4. Jose JL, Montoya and Jack S.Remington. *Toxoplasma Gondii*. Principles and practice of infectious diseases. Fifth Edition. pp.2858-2863.
5. Nissapatorn V, Lee CK, Quek KF et al. Toxoplasmosis in HIV/AIDS patients: a current situation. Jpn J Infect Dis. Aug, 57 (4), pp.160-1655, Kuala Lumpur, Malaysia. 2004.
6. Hernandez-Gonzalez E, Barnes et al. Clinical features of cerebral toxoplasmosis in Cuban patients with AIDS. Rev Neurol. Apr, 115, 34 (7), pp.618-621, Lahabana, Cuba.